

Oddelek za prevajalstvo na Filozofski fakulteti UL

Krajša zgodovina oddelka in predmet poučevanja

Za prve prave zametke lahko štejemo prevajalsko smer na Oddelku za germanske jezike in književnosti v devetdesetih letih, pobudo pa je dala prof. dr. Meta Grosman. V letu 1993 je zamisel o oddelku začela dobivati konkretnije oblike, pri čemer je bila pomembna iniciativa prof. Prunča, direktorja tedanjega Inštituta za usposabljanje prevajalcev in tolmačev v Gradcu. Na njegovo pobudo in s pomočjo njegovih stikov z ustreznimi evropskimi prevajalskimi šolami je Filozofska fakulteta zaprosila za sofinanciranje priprav za ustanovitev oddelka iz sredstev evropskega programa TEMPUS. Nosilka projekta in glavna gonilna sila pri njegovi pripravi in izvedbi je bila prof. dr. Meta Grosman v sodelovanju z drugimi jezikovnimi oddelki FF. V triletnem projektu je sodelovalo 11 uglednih evropskih prevajalskih šol oziroma inštitutov.

Jedro pedagoškega osebja novega oddelka se je postopoma oblikovalo iz obstoječih učiteljev in asistentov jezikovnih oddelkov Filozofske fakultete ter mladih raziskovalcev in stažistov asistentov na teh oddelkih, sčasoma pa je oblikovanje učiteljskega kadra povsem prešlo v roke Oddelka za prevajalstvo. Prva predstojnica novega oddelka je bila izr. prof. dr. Irena Kovačič, utemeljiteljica znanstvenega preučevanja podnaslovnega prevajanja v Sloveniji in dolgoletna prevajalka, pa tudi prva predavateljica in mentorica mnogim študentom na diplomski, magistrski in doktorski stopnji. Zaključek projekta TEMPUS in začetek svojega uradnega delovanja je oddelek obeležil z mednarodno konferenco o prevajanju v nematerne jezike maja 1997, ki se je je udeležilo nad 100 domačih in tujih prevajalcev, učiteljev in prevodoslovcev. S konferenco se je oddelek tudi uradno predstavil slovenski strokovni in širši javnosti ter prevajalskim in prevodoslovnim krogom v Evropi.

Od začetka delovanja oddelka so se zvrstile naslednje predstojnice in predstojniki: Irena Kovačič, Silda Bedenk, Nike Kocijančič Pokorn, Vojko Gorjanc, David Limon in Mojca Schlamberger Brezar, ki oddelek vodi od oktobra 2018.

Prvi študentje so se na štiriletni enopredmetni študij na Oddelku za prevajalstvo vpisali v študijskem letu 1997/98. Leta 2004 je bil po predhodnem preverjanju kvalitete poučevanja in ocenjevanja prevajanja in tolmačenja ter kvalitete diplomantov in diplomantk sprejet v mednarodno združenje visokošolskih ustanov, ki poučujejo prevajanje in tolmačenje na visokošolski ravni CIUTI. Oddelek je tako postal po Karlovi univerzi v Pragi druga institucija iz srednje in vzhodne Evrope, ki je izkazala zahtevano kvaliteto.

Tolmačenje: V študijskem letu 2001/02 je oddelek začel izvajati enoletni podiplomski specialistični študij konferenčnega tolmačenja. V okviru tega študija so se izobraževali konferenčni tolmači vse do začetka izvajanja novih bolonjskih študijskih programov z letom 2007/2008, ko se je študij preimenoval v magistrski študij tolmačenja. Ta zdaj poteka vsako drugo leto, ko oddelek prejme finančno in pedagoško podporo Evropske komisije ali Evropskega parlamenta. Ti dve ustanovi organizirata tudi učne ure na daljavo (virtual classes) in študente povabita v Bruselj. Podpora EU nam omogoča, da študente poučujejo akreditirani tolmači pedagogi iz prakse in da imamo na oddelku sodobno tehnično opremo. Večina slovenskih tolmačev v Bruslju je prav diplomantov našega programa. Ponosni smo, da je v zadnjih 10 letih akreditacijske izpite v Bruslju uspešno opravilo več kot 10 naših diplomantov in ena kandidatka z Univerze v Gradcu. Smo najpomembnejša institucija za izobraževanje konferenčnih tolmačev za slovenski jezik.

Junija 2005 je oddelek postal polnopravni član mednarodnega konzorcija EMCI (European Masters in Conference Interpreting), ki sta ga ustanovili službi za tolmačenje pri Evropski komisiji in Evropskem parlamentu. S članstvom smo pridobili možnost izdajanja certifikata oz. evropskega magisterija ter izmenjav učiteljev in študentov iz najeminentnejših evropskih ustanov.

Jeseni 2018 je Oddelek za prevajalstvo v sodelovanju s kolegi z Oddelka za hispanistiko ter Pravne fakultete začel izvajati nov program strokovnega izpopolnjevanja tolmačev za sodišča in urade, ki poteka v sklopu dejavnosti Centra za pedagoško izobraževanje. Program zapolnjuje vrzel v visokošolskem izobraževanju na področju skupnostnega tolmačenja.

Bolonjska reforma: Oddelek za prevajalstvo je bil eden prvih na Filozofski fakulteti in na Univerzi v Ljubljani, ki je uvedel bolonjske študijske programe na vseh treh stopnjah. Prvi vpis v triletni prvostopenjski bolonjski študijski program Medjezikovno posredovanje je bil v letu 2006/2007. Trenutno imamo na vseh treh stopnjah, Medjezikovno posredovanje (BA), magistrskih programih Prevajanje in Tolmačenje ter doktorskem študiju, vpisanih 123 študentov. Na prvi stopnji izvajamo program Medjezikovno posredovanje.

Oddelek izvaja tudi dve skupni diplomi, Prevajanje: Pariz (MA) INALCO, Pariz (MA) ISIT in Prevajanje Gradec (MA). Skupni program je nadgradnja že obstoječih bolonjskih magistrskih programov in ponuja študentom in študentkam najodličnejše vsebine na obeh ustanovah. Študentje in študentke vsaj en semester študirajo na partnerski univerzi in tam opravijo obveznosti v obsegu 30 ECTS. Magistrska listina je veljavna v obeh državah.

Z bolonjsko prenovo se je odprla tudi možnost za doktorski študij Prevodoslovje, ki smo ga začeli izvajati 2007/2008. Od leta 2012/2013 naprej poteka v sklopu interdisciplinarnega doktorskega študija Humanistika in družboslovje. Od septembra 2016 je bil program Prevodoslovje **sprejet v [mednarodno mrežo International Doctorate in Translation Studies](#) (Mednarodni prevodoslovni doktorski programi), ki se vzpostavlja v okviru mednarodnega prevodoslovnega združenja EST (European Society for Translation Studies).**

Člani oddelka so vpeti v raziskovalno delo v okviru treh raziskovalnih skupin ter več slovenskih, mednarodnih in bilateralnih projektov. Poteka tudi več projektov, v katere se polnopravno vključujejo tudi študentje oddelka.

Trenutni raziskovalni projekti in mednarodno sodelovanje

- raziskovalni program Medkulturne literarnovedne študije (P6-0265)
- raziskovalni program Slovenski jezik – bazične, kontrastivne in aplikativne raziskave (P6-0215)
- raziskovalni projekt Viri, orodja in metode za raziskovanje nestandardne spletne slovenščine (J6-6842)
- raziskovalni projekt Kolokacije kot temelj jezikovnega opisa: semantični in časovni vidiki (J6-8255)
- raziskovalni projekt Slovenska znanstvena besedila: viri in opisi (J6-7094)
- raziskovalni projekt Viri, metode in orodja za razumevanje, prepoznavanje in razvrščanje različnih oblik družbeno nesprejemljivega diskurza v informacijski družbi (J7-8280)
- Koncept madžarsko-slovenskega slovarja: od jezikovnega vira do uporabnika (V6-1509)
- bilateralni projekt Glagolska valenca v slovenščini za frankofone govorce (BI-FR/18-19-PROTEUS-009)
- bilateralni projekt Prevajanje in tolmačenje v Rusiji in Sloveniji kot medkulturna izmenjava: od tradicionalnih do hibridnih metod in tehnik (BI-RU/16-18-031)
- projekt PARTHENOS (Pooling Activities, Resources and Tools for Heritage E-research Networking, Optimization and Synergies)
- projekt MIME (Mobility and Inclusion in Multilingual Europe) (GA. No. 613344)
- projekt Quality Assurance – European Masters in Conference Interpreting Consortium (EP 04/2017-2018)
- projekt Online (OPEN) Resources for Conference Interpreter Training VIII (ORCIT VIII)
- projekt DigiLing: Trans-European e-Learning Hub for Digital Linguistics
- projekt CLARIN ERIC (European Research Infrastructure for Language Resources and Technology)
- projekt Nadgradnja korpusov Gigafida, Kres, ccGigafida in ccKres
- projekt Center za jezikovne vire in tehnologije (CJVT UL)

Knjižne zbirke: Oddelek od leta 2010 izdaja zbirko monografij *Prevodoslovje in uporabno jezikoslovje* pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete, ki trenutno obsega 17 knjig. V sodelovanju z Oddelkom za slovenistiko pa izdaja znanstveno revijo *Slovenščina 2.0*.

Študentska praksa: V prvem letniku magistrskega študija vsi študenti opravljajo obvezno študentsko prakso – bodisi v prevajalskih agencijah, na veleposlaništvih, pri zasebnikih – sodnih tolmačih, v kulturnih institucijah, kot je npr. Javna agencija za knjigo, bodisi drugod. Marsikdaj takšna praksa preraste v dolgoročno sodelovanje ali celo zaposlitev.

Književno prevajanje: Oddelek za prevajalstvo je eden redkih oddelkov te vrste, ki v svoj kurikulum vključuje tudi književno prevajanje: modul Književno prevajanje za posamezne jezike se izvaja bodisi kot obvezni modul (francoščina, italijanščina) bodisi glede na interes in število vpisanih študentov (angleščina, nemščina). S projekti in individualnim delom pa spodbujamo k prevajanju vse študente, ki jih zanima literatura. V preteklosti smo tako sodelovali v evropskem projektu za izobraževanje mladih književnih prevajalcev in medkulturnih posrednikov TransStar – Europa, v sklopu katerega so mladi prevajalci tri leta sodelovali s kolegi iz Nemčije, Poljske, Hrvaške in Ukrajine ter obiskali številne kraje v teh državah, kjer so imeli prevajalske delavnice in predavanja o kulturnem menedžmentu itd. Vodja projekta za Slovenijo je bila Tanja Žigon, vodji delavnic pa Amalija Maček in Daniela Kocmut. Sledil je večletni projekt (na prostovoljni osnovi predavateljic in predavateljev Oddelka za prevajalstvo) »Kaj po svetu berejo za lahko noč«. Študenti so pod mentorstvom Tanje Žigon, Marije Zlatnar Moe, Amalije Maček, Tamare Mikolič Južnič, Roberta Grošlja, Adriane Mezeg in Mojce Schlamberger Brezar prevajali pravljice iz nemškega, italijanskega, angleškega in francoskega jezika, nato pa so pravljice predstavili otrokom v vrtcih po Sloveniji, na knjižnih sejmih in drugih prireditvah (tudi v sodelovanju z DSKP). Odziv otrok je bil izredno pozitiven, izkušnja pa lepo sprejeta tudi med študenti.

V študijskem letu 2017/18 so mentorice Tanja Žigon, Marija Zlatnar Moe, Mojca Schlamberger Brezar in Amalija Maček spodbudile študente, da si izberejo odlomek iz še neprevedenega literarnega dela in ga prevedejo. Nastal je zbornik *Cliffhanger*, ki je izšel pri Znanstveni založbi FF in bil predstavljen v sklopu akademskega knjižnega sejma Liberac maja 2018. V letu 2018 so kolegice Adriana Mezeg, Marija Zlatnar Moe, Tamara Mikolič, Tanja Žigon in Amalija Maček izvedle uspešen projekt sodelovanja z gospodarstvom – v tem primeru z Mladinsko knjigo, predvsem s priznano urednico otroške in mladinske književnosti Ireno Matko Lukan. Pet izbranih študentov je prevajalo pravljice, poslušali so predavanja o književnem prevajanju, založništvu itd., sodelovali so z mentoricami, z Društvom slovenskih književnih prevajalcev in njegovo predsednico Đurđo Strsoglavec ter študenti Pedagoške fakultete pod mentorstvom Milene Mileve Blažič, tako glede vsebinske in jezikovne primernosti pravljic za izbrano starostno skupino otrok kot tudi glede ilustracij. Prevode pravljic so predstavili na dogodku v Mladinski knjigi avgusta 2018, vsi udeleženi pa si želijo, da bi prevode izdali tudi v knjižni obliki.

Oddelek za prevajalstvo je sodeloval na Noči raziskovalcev 28. 9. 2018, ki je na Filozofski fakulteti potekala pod sloganom *Humanistika, to si ti* s projektom Ozaveščanje javnosti o problemih sodobne družbe skozi literaturo. Dogodek smo obeležili z branjem prevodov v Društvu slovenskih književnih prevajalcev, ki mu je sledila okrogla miza o prevodoslovju in prevajanju.